

De Latijnse school.

Vroeger werden alle lessen op de Universiteit gegeven in het Latijn. Hierdoor konden studenten de lessen volgen aan iedere universiteit in Europa. De voertaal was in Keulen, Leuven, Praag dezelfde. In 1584 werd de eerste universiteit in Nederland gesticht. Deze stond in Leiden en een jaar later kreeg Friesland een eigen universiteit in Franeker. De Staten van Friesland stichtten deze universiteit om dominees op te leiden, maar er werd natuurlijk ook lesgegeven in andere vakken. Ook hier was de voertaal Latijn en net zoals Friese studenten naar het buitenland trokken kwamen studenten uit andere landen naar Franeker. Veel studenten studeerden aan meer dan één universiteit. Ze combineerden hun studie met een bezoek aan andere landen. Welke universiteit ze bezochten hing ook af van de professoren, die er lesgaven. Wie verder wilde leren moest dus Latijn kennen. Hiervoor werden Latijnse scholen opgericht. Leeuwarden kreeg in 1525 de eerste Latijnse school van Friesland en in de jaren daarna werden ze in alle Friese steden en in Kollum en Joure opgericht.

Staveren kreeg in 1628 haar Latijnse school. Eigenlijk was de stad te klein voor een dergelijk instituut. Grote plaatsen zoals Leeuwarden en Sneek hadden een Latijnse school met wel 4 leerkrachten, maar dat was in Staveren niet mogelijk.

De Gereformeerde Kerk van Staveren kreeg er in 1628 een tweede predikantsplaats bij en deze tweede dominee was tegelijk rector van de Latijnse School. Net als de meesters woonde de rector in de school. De Latijnse school was pastorie en school tegelijk.

De eerste rector en tweede dominee was Nicolaas Ditus. Net als de schoolmeesters kreeg de rector van de Latijnse school ook een instructie van het Stadsbestuur.

De instructie van ds Noordbeek, die in 1731 werd beroepen, is bewaard gebleven. Hij luidt:

1. Het traktement is 365 Carolusgulden, uit te betalen in 4 termijnen ten Comptoire van de stad.
2. Eén keer per week publiek preken.

3. De jeugd die daarom verzoekt, vlijtig Latijn en andere talen onderwijzen.

4. De schooltijden zijn 's morgens van 9 tot 11 uur en 's middags van 2 tot 4 uur.

"Welverstaande als er so veele scholieren sijn dat daartoe die tijd vereijst word!".

5. Het schoolgeld bedraagt 25 stuivers per ¼ jaar. De ouders mogen meer geven.

"So enige geringe Menschen het onderwijs Pro Deo begeren, sal niet worden geeyscht".

6. "Dat de rector een goede Discipline in de school sal moeten houden, sijne scholieren Sondaghs in de Kerk te doen verschijnen en deselve in goede orde te houden".

7. Hij moet de Magistraat en Vroedschap gehoorzamen en respecteren.

De Latijnse school uit de 17 de en 18 eeuw is te vergelijken met V. W. O. van deze tijd.

Kinderen van welgestelde ouders, die goed konden leren bezochten de Latijnse School. Soms kregen kinderen van arme ouders een beurs en mochten op kosten van Het Land (de provincie) verder studeren. Voor sommigen was de Latijnse school eindonderwijs, maar veel leerlingen gingen daarna naar de Universiteit.

Een lijst van leerlingen, die de Staverse Latijnse school hebben bezocht is niet bekend, maar aan de woordkeus van Stadssecretaris Binkes is duidelijk te merken dat hij deze school heeft bezocht en ds. Hempenius één van de rectoren kwam uit Staveren. Zijn vader was hier burgemeester.

Het traktement van de tweede predikant en rector was een probleem. Ds. W. á Brakel had via zijn relaties bij het stadhoudelijke hof voor een tijdelijke oplossing gezorgd, maar met de dood van Albertina Agnes stopte dit.

In 1739 stelt Sixma, de belangrijkste man van het Stadsbestuur voor om aan de Staten van Friesland te vragen een belasting op turf te mogen heffen. De andere Raadsleden verzoeken hem vriendelijk dit via een request aan de Staten voor te leggen.

" op de Turf bij de burgers geconsumeert wordende, een belasting van vijff Stuivers per Schouw te mogen heffen en geemploieert te worden omme daaruyt te vervangen eenige Verbeteringe van het traktement van een tweede Predikant. Met exemple van Backers, Brouwers, Zoutbranders etc".

De Staten van Friesland stonden echter op de laatste landdag de tweede predikant en rector "gratieuselijk" een traktementsvermeerderinge van 400 gulden toe en vroegen of dit uit het stadscomptoir kon worden aangevuld. Staveren deed er 125 gulden bij en Sixma kreeg een bedankbrief. Hiermee was de belasting op turf van de baan.

In de Franse tijd ging het met de Latijnse school bergafwaarts.

In een opgave aan het Departementaal bestuur uit 1806 staat dat het rectoraat van de Latijnse school vacant is en dat er ook geen "discipelen" meer zijn.

Na 1815 werd het onderwijs aan de Latijnse scholen landelijk geregeld. De Latijnse school werd gymnasium en naast Latijn moest worden lesgegeven in Grieks, moderne talen, wiskunde, geschiedenis enz. De rector moest doctor in de letteren zijn. Een plaatselijke predikant mocht en kon dit werk niet meer doen.

Toen de inspecteur van het voortgezet onderwijs, Wijnbeek, in 1817 in Friesland kwam, ontdekte hij dat hier nog ouderwetse Latijnse scholen bestonden, die bij de wet al 2 jaar waren verboden. Ook in Staveren. De Staverse dominee Hanewinckel was nog altijd rector, maar had geen leerlingen. Hij verdiende als rector echter wel f 225. Het was een aanvulling op zijn predikantssalaris, die hij niet kon missen. Dit begreep inspecteur Wijnbeek ook. Zonder deze 225 gulden zou Staveren nooit weer een dominee kunnen beroepen. Staveren en andere kleine plaatsen in Friesland kregen daarom dispensatie, maar de dominee moest voortaan wel iets doen voor zijn geld. Dominee Hanewinckel ging weer lesgeven. Alle vakken kon hij alleen niet verzorgen.

Ds Mackay was de laatste Staverse rector. Toen hij in 1825 in Staveren kwam waren er geen leerlingen en de inspecteur geloofde niet dat hij voor zijn taak was berekend. Dominee Mackay heeft hier tot aan zijn emeritaat in 1858 gestaan en daarna is de Staverse Latijnse school officieel opgeheven.

Scholen in Stavoren.

05-06-1804. Ds. H.N. Ferff uit Molkwerum wordt benoemd als schoolopziener, maar neemt dit niet aan. Daarna wordt ds. H.C.W.A. Visser van Warns schoolopziener.

Hij schrijft o.a. "Christelijk Handboekje" en een gedenkboek over dominewe en schoolopziener Niewold uit Warga.

Maart 1805. In Stavoren is geen plaatselijke schoolcommissie, want er zijn minder dan 3 scholen.

05-03-1806. Meester Baske doet examen, ook in de stuurmanskunst. De schoolopzieners prijzen de Staverse jeugd gelukkig met zo'n onderwijzer. In augustus 1806 wordt Baske onderwijzer van de derde rang.

Oktober 1806. Schoolopz. Visser: Niet één onderw. in zijn district een bewijs van toelating geweigerd, maar G. v.d. Akker, schoolond. te Stavoren heeft dit bewijs gekregen, "nadat dezelve een Notariële Acte, onder den schoolopziener berustende, had gepasseerd waarbij hij zijn vorig slecht gedrag beled en zich vervallen verklaarde van zijnen post, bij aldien hij daarin voortging".

Juli 1807. Meester Hendrik Martens Reidsma, onderw. Te Stavoren doet examen. Hij slaagt in oktober 1807 voor de tweede klasse.

1809. Op het examen in dit jaar is **de jongste kandidaat 9 jaar**. De schoolopzieners besluiten daarna, dat niemand jonger dan 15 jaar tot het examen wordt toegelaten.

Oktober 1810. H.M. Reidsma is 2 klas onderw. In Ysbrechtum. J. Westendorp is 1 klas ond. in Stavoren.

Mei 1812. J. Westendorp, ond. Te Stavoren, doet examen als huisonderwijzer in de Franse taal. De uitslag wordt in beraad gehouden tot de volgende vergadering. Hij mag om te oefenen wel lesgeven. Na een examen in 1813 mag hij lesgeven in de eerste beginselen der Franse taal.

14-07-1813. Jacob Hyltjes Fortuin te Sneek, oud 19 jaar heeft de vierde rang. Op 13-10-1813 slaagt hij voor de derde rang, laagste trap.

27-01-1815. In Stavoren zijn maar 2 scholen, daarom is er geen plaatselijke onderwijscom.

10-07-1816. Jacob Hyltjes Fortuin, provisioneel onderwijzer te Hindeloopen slaagt voor het examen 2 de klas.

20-12-1816. **Albarda deel 3.** Ten sterfhuize van Sasker Sallings de Boer in Wijk B nr. ... overl. 17-11-1816. Executeurs van het testament zijn S.P. Haijtema en Hidde Sierds de Boer. **In tegenwoordigheid van o.a. Freerk Pieters Verwerda, schoolond. te Stavoren**

27-12-1816. **Albarda deel 3.** Rink Sibles, wed. Hans Haijes Bakker verkoopt aan S.E. v.d. Veen zekere plek grond of huissteed met een bleekveld over de straat, zijnde de huisinge gequoteerd geweest Wijk B nr. 72. Naastliggers: **de Stadsschool ten noorden.**

14-02-1817. Wegens de slechte en gevaarlijke staat der stadsschool is besloten het huis van de wed. Simon Willems te kopen en hetzelfde ten dien einde voor de stad in orde te brengen en de oude school te verkopen om de kosten te bestrijden. De raad gaat na inspectie van beide gebouwen akkoord. **De nieuwe school is C 62!**

20-02-1817. **Albarda deel 3.** Hendrik Mensinge, schipper te Heerenveen, verkoopt aan de stad Stavoren huis C 62 voor f 155. Naastliggers: de alg. straat ten oosten, de wed. Jelle Scheltes ten zuiden, de zeedijk ten westen en ledig erf C 63 ten noorden.

24-04-1817. De secr. van de ond. com. "Geeft te kennen hoe J. Westendorp voormaals onderwijzer te Stavoren, hebbende den eersten rang, thans wegens beschuldiging van dieverij gevangen is en het deshalven nodig is het vonnis tegen denzelven kopyelijk te verkrijgen, ten einde bij bewijs van schuld, voordragt tot intrekking zijner akte te doen". Het vonnis wordt op 29-05-1817 uitgesproken en zijn akte wordt op 30-07-1817 ingetrokken.

11-10-1819. De minister van het Publieke onderwijs neemt de jaarwedde van de schoolonderwijzer voor Rijksrekening en vraagt de naam van de onderwijzer door te geven.

18-12-1819. Schoolopziener Visser stelt voor het vergelijkend examen om de vacature in Stavoren te vervullen te houden op 28 december. De schoolopziener heeft de missive van de Raad van 18 september nog niet beantwoord en daarom antwoordt de Raad hem nu niet.

18-07-1820. *J. Westendorp, gewezen onderwijzer te Stavoren, verzoekt na zijn ontslag uit het tuchthuis, als onderwijzer gerehabiliteerd of immers als huisonderwijzer toegelaten te worden.*

14-12-1820. Jacob Hyltjes Fortuin, nu provisioneel onderwijzer, wordt voor vast benoemd aan de openbare school te Stavoren. Hij krijgt het Rijkstraktement van f 300 + ieder kwartaal de schoolpenningen, zoals is bepaald in het Staverse schoolreglement van 5 maart 1808 en vrije woning.

19-01-1821. Een commissie, Cornelis de Roos en Pieter Tjebbes, moet de klachten over het schoolwezen aanhoren. Het gaat om de klasse indeling voor het schoolgeld.

22-03-1821. Onderwijzer Kok uit Nieuwe Veen bij Alphen, vraagt vergoeding van de reiskosten, die hij als sollicitant in Stavoren heeft gemaakt. Hij moet een specificatie opsturen.

1822. *Traktement uit de openbare kas f 300 + f 60 als organist. Het bedrag van de schoolpenningen is een ?.*

12-07-1822. Via de kapitein van het loodswezen: De aannemer die de toren heeft gerepareerd meldt, dat door het ijzerwerk, dat tot steun van de makelaar waarop het ijzeren kruis en de windvaan komen moeten, verhinderd wordt dat het klokje, dat boven in de toren hing en waarop het halve uur werd geslagen, weer wordt geplaatst.

De aannemer heeft van het bestuur en de inwoners van Stavoren gehoord, dat ze in plaats van de ijzeren bogen, liever een koepeltje op de toren wilden. De aannemer wil dit plaatsen, als hij het klokje krijgt. Het departement, van het loodswezen, gaat akkoord met een passend, met lood gedekt koepeltje.

De Raad van Stavoren zegt, dat de heer Genis de kleine, half slaags klok kan krijgen. Hij moet daarvoor de grote klokken in orde brengen, het schoolgebouw belendende aan de toren repareren zonder iets te rekenen en 20 gulden in de stadskas storten.

20-09-1823. Voorts is besloten om de oude school uit hoofde van desselver bouwvalligheid te doen herstellen.

03-12-1823. Verzoekschrift van ingezetenen. Antwoord. Bij de huidige bepalingen kan geen tweede of vrouwenschool worden daargesteld. Bij revisie van de bepalingen is dit misschien mogelijk.

07-04-1824. Joh. Cusveller, dijkopzichter te Stavoren, beklaagt zich over de mishandeling van één van zijn kleinkinderen door onderwijzer J.H. Fortuin. De Raad geeft dit door aan schoolopziener H.W.C. Visser om dit misbruik verder te voorkomen.

31-05-1826. *In Stavoren is 1 openbare school van de eerste rang, met in de zomer 69 leerlingen – 35 jongens en 34 meisjes en in januari 74 leerlingen – 43 jongens en 31 meisjes. Er zijn 3 arme kinderen op de school. Stavoren telde in 1826 525 inwoners.*

03-10-1826. Onderw. J.H. Fortuin was de hele maand september ziek, zonder zich af te melden. Hij hoort een voorbeeld te zijn. Hij krijgt de schoolpenningen over de maand september niet uitbetaald.

05-12-1826. S.E. v.d. Veen is door de gouverneur in een commissie benoemd, om samen met deskundigen een taxatie te maken van de kosten van het herstel van de bestaande school en van de kosten van de bouw van een nieuwe school.

03-09-1827. *Schoolopziener van het achtste district waarbij Stavoren wordt, na het overlijden van ds. H.C.W.A. Visser van Warns, H. Amersfoordt, rector van de Latijnse school in Sneek.*

23-04-1828. Wethouder Tjebbes en secr. Siedzes moeten in overleg met de schoolopziener een tekening, bestek en begroting maken voor de verbouwing van de school.

30-09-1828. Na een brief van de schoolopziener bepaalt de Raad, dat degene die een goed bestek voor een nieuwe school levert f 25 uit de Stadskas krijgt.

Vol 51/art. 106. 12-10-1830. *Proclamatie van de hypotheekbewaarder in Sneek.*

Na voorafgaande goedkeuring door het Rijk, machtigen G.S. burg. Salling Pieters Haijtema om de nodige grond aan te kopen voor de bouw van een nieuw schoollokaal. De burg. koopt van W.S. Okkes een gedeelte van een erf Wijk B no 33. Van de Delft tot 20 meter binnen de ringmuur van dat erf en over desselfs volle breedte. De gerecht: Voor van huisnr. 32 tot aan het erf van de heer Lootsma, nr. 34. De ringmuur blijft van de verkoper. Hij mag deze opruimen en afbreken. De waarde wordt getaxeerd op f 15 maar de koper is geen koopprijs verschuldigd, maar moet op de erfscheiding een houten schutting van 2 el hoogte maken en direct achter die schutting een haag van haagdoornhout planten.

28-10-1834. *Verslag schoolopziener na zijn bezoek op deze datum. Het nieuwe reglement der schoolgelden is vermeld in het jaarverslag. Er zijn maar 36 leerlingen op de dagschool. Volgens de onderwijzer zal dit aantal wel weer groeien, maar het is te weinig. Het gemis van Arme kinderen op de school is zeer in het oog vallende. De treurige toestand der stad geeft hiervoor eenige, doch geene genoegzame verschoning.*

examens

Kornelis H. Fortuin, geboren 22 september 1825 is kwekeling te Stavoren. Hij krijgt de .vierde rang op 4 oktober 1842, na een vruchteloos examen in juni van dat jaar .derde rang op 6 juni 1844, Hij is dan ondermeester te Stavoren. .tweede rang op 23 april 1851. Hij is dan nog ondermeester in Stavoren.

Rechttop gedrukt is uit de notulenboeken 1,2 en 3.

Cursief uit de verslagen van de schoolopziener.

Verslagen van Schoolopziener, H. Amersfoort, rector van de Latijnse School in Sneek.

Stavoren, 21 oktober 1835.

Bij mijn bezoek vond ik hier slechts 21 kinderen aanwezig. Het blijkt dus dat de inrigting aldaar omtrent de betaling der schoolgelden, in het voorleden jaar tot stand gebracht, geen doel treft. Men zal hier pogingen in het werk stellen, om door meer afdoende maatregelen, het schoolgaan alhier te bevorderen.

Stavoren, 2 september 1836, des namiddags.

Het gebouw voor weinige jaren gesticht is net en zeer goed, de Schoolmeubelen, hoewel enkele kleinheden ontbreken, over het geheel zeer goed. De Onderwijzer Jacob Fortuin, is een man onberispelijk van gedrag en van voldoende kundigheden (hij bezit de 2 den rang), doch enigzins stug en onhandelbaar en vervuld met overdrevene denkbeelden van den waardigheid van zijnen post. Ik vond 18 jongens en 8 meisjes op de lijst, 30 leerlingen des daags, 7 des avonds. Het was in de school zindelijk, het lezen der leerlingen was goed, het rekenen niet zeer naauwkeurig, het schrijven het minst.

Den Meester, die sedert geruimen tijd met het Stedelijk Bestuur overhoop ligt, heb ik langen tijd de hand boven het hoofd gehouden, ik konde echter thans niet nalaten, mijne aanmerkingen aan hem mede te deelen, zowel over het klein geheel leerlingen, als over de geringe vorderingen der aanwezigen. Hij verontschuldigde zich gedeeltelijk hiermede, dat velen wegens wanbetaling de school hadden verlaten, en de Stad het onderwijs der Armen, hier zo veelvuldig, geheel verwaarloosde.

Na dit gesprek heb ik mij vervoegd bij den Heer Burgemeester, die van zijne zijde veelvuldige klagten tegen den Onderwijzer inbragt, als zich balsturig gedragende tegen het Bestuur, en zijnen post geheel niet overeenkomstig den billijken wensch der ingezetenen waarnemende. Zijne Edle Achtb. betuigde mij, dat, zoodra men hierin eenige beterschap bespeurde, het Stedelijk Bestuur gezind zoude zijn, naar alle vermogen tot den welstand der school mede te werken. Hoewel ik mij overtuigd hield, dat de bestendige oneenigheid wel eenige overdrijving in de aanklagten ten gevolge had, zoo was echter te veel waarheid in de, mij gedane, opgave, dan dat ik dezelve niet zoude ter harte nemen. Ik heb dies bij mijne te huis komst den Onderwijzer in geschrifte over het een en ander uitvoerig onderhouden, met dat gevolg dat ik eenige tijd daarna van hem de belofte heb ontvangen om zich naar mijnen raad te gedragen, en het Stedelijk Bestuur zooveel mogelijk genoeg te geven. Ik hoop dat hij aan dit voornemen getrouw zal blijven, en alsdan de Regering van Stavoren ook van hare zijde pogingen zal aanwenden, om het bestaande gebrekkige te helpen verbeteren.

Stavoren, 21 september 1837, namiddag.

Schoolgebouw goed voor het inwendige. De bouwning, die voor weinige jaren geschied is, schijnt echter niet geheel naar den eisch voltooid te zijn; althans er waren nu reeds eenige wezenlijke reparatiën nodig geweest. De meubelen zijn zeer goed, en waren, dewijl de Onderwijzer in beter harmonie is met het Bestuur dan vroeger, aanmerkelijk verbeterd en vermeerderd. De inrigting van het Schoolwezen blijft hier evenwel nog altijd slecht, zodat ik de verbetering hiervan nog altijd als eene noodzakelijke bezigheid voor mij beschouw. De armoede der plaats draagt hiertoe mede. Zolang het Stedelijk Bestuur niet overgehaald kan worden tot krachtiger medewerking, moet alles gebrekkig blijven. Op de lijst waren slechts 30 leerlingen waarvan ik 18 jongens en 8 meisjes in de school vond. De Onderwijzer is hier Jacob Fortuin, tweede rang, een goed en niet onkundig man, doch te stijf en onhandelbaar. Het onderwijs was matig; het lezen zeer goed, het rekenen niet zeer naauwkeurig, het schrift het minst, de tafel der eenheden werd hier behandeld. De wellevendheid der kinderen was niet zeer groot.

Stavoren, 20 mei 1844 namiddag.

Het Schoolgebouw is goed en ruim, doch eischt eenige herstelling; de meubelen wel goed; de onderwijzer is J. Fortuin; heeft den tweeden rang en is niet onkundig en goed van gedrag; maar komt mij wat stijf en onverschillig voor; er waren 65 kinderen op de lijst, terwijl er om onbekende redenen 10 ontbraken. Niettegenstaande de middagschool om 1½ begint, kwamen er echter nog eenige lang daarna. Het lezen is tamelijk, zoo ook het schrijven, enkelden rekenden vrij goed zoo ook de antwoorden de aardrijkskunde betreffende; het onderwijs was echter over het algemeen middelmatig; ook de kinderen waren onverschillig en niet zeer beleefd. Allen waren ingeënt en het register bijgehouden.

Schoolopziener J. Behrns.

Stavoren, 16 juni 1845, namiddag.

Het schoolgebouw en de meubelen zijn goed, de onderwijzer is Jacob Fortuin, bezitter van de tweede rang, goed van gedrag en niet onkundig, maar stijf en koud. Zijn zoon Cornelis, derde rang is ondermeester, diens kennis is middelmatig, hij heeft veel van zijn vader. Er zijn 65 leerlingen, waarvan 49 aanwezig waren, 25 jongens en 24 meisjes. Er wordt les gegeven in dezelfde vakken als in Hindeloopen. De toestand der Stad, die betreurenswaardig is, schijnt echter ook op het onderwijs invloed te hebben. Het onderwijs is goed. Er heerst veel stilte.

Schoolopziener H.U. Huguenin.

Stavoren, 29 juli 1847.

Slechts 30 leerlingen, 17 jongens en 13 meisjes. Onderwijs middelmatig.

Schoolopziener H.U. Huguenin.

Stavoren, 18 september 1848.

Op de lijst 26 jongens en 26 meisjes. Ze waren niet allen aanwezig. Onderwijs middelmatig.

Schoolopziener H.U. Huguenin.

Copie van de Algemeene Staat en opgave van
de school te Stavoren gedurende het jaar 1842
ingeleverd voor den 31 januarij 1843 door J. H. Fortuin

Jongens

Meisjes

1.	I. 1. Ruinder H. Jellerts.		X I. 1. Hendrikje J. Kivi.	
2.	Kornelis H. de Boer.		Grietje D. Schellinga.	
3.	Teeke B. Muller.	dn.	Aggie Vleusman.	cl.
4. X	Johannes S. de Roos.	n.	Jantje J. de Groot.	dn.
5.	Wibe B. Muller.	dn.	Elizabetha R. Poze.	d.
6.	Jelle S. Zwaan.	b.d.	Tryntje R. Poze.	dn.
7.	Anne S. Zwaan.	d.	Baucke R. Poze.	dn.
8.	Pieter S. Zwaan.	dn.	Duske B. Mus.	dn.
9.	Wibe S. Zwaan.	dn.	Dodantje H. Pelle.	dn.
10. XI. 2.	Hiach S. de Roos.	n.	Elizabetha R. Koochorn.	dn.
11.	Sjourn B. Muller.	dn.	Ruudtje S. de Boer.	
12. I. 3.	Grietje R. Koochorn.	d.	Sjoukje H. Postema.	dn.
13.	Kornelis P. Bakker.		Grietje J. Visser.	dn.
14.	Kornelis R. Visser.	n.	Thijske Hollander.	dn.
15. II. 1.	Geert v. d. Wal.		Sjoukje L. Koochorn.	dn.
16.	Pieter B. Mass.	dn.	Elisette R. Visser.	
17.	Jakob J. Visser.	dn.	Anke H. v. d. Wal.	
18.	Jan J. Visser.	d.	Elke M. Loozema.	
19.	Pier R. Koochorn.	b.d.	Tjebke M. Loozema.	b. o.
20.	Hermanus H. Pelle.	dn.	I. 2. Hopke M. Loozema.	
21.	Simone H. de Jong.	dn.	Wibe M. Loozema.	
22.	Jan H. Postema.	dn.	Kaatsje M. Loozema.	b. o. te.
23.	Meinse R. Boorn.	dn.	Tryntje D. Schellinga.	
24.	Jeremias B. Groot.	n.	Duske D. Schellinga.	
25. XII. 2.	Levinus J. Kivi.	n.	I. 3. Suzanne J. de Groot.	dn.
26. X	Jels S. de Roos.	n.	Elisette R. Koochorn.	n.
27.	Pieter B. Groot.	dn.	Elisette R. Koochorn.	n.
28.	Hermanus R. Dijkstra.	n.	Grietje J. van Koochorn.	b. o. te.
29.	Pieter M. de Jong.	dn.	Jouwke R. Koochorn.	d.
30.	Hardman L. Koochorn.	dn.	Grietje L. Koochorn.	dn.
31. II. 3.	Frederic J. de Groot.	dn.	Tryntje L. Koochorn.	n.
32.	Quene G. de Vries.	dn.	Elisette J. Kivi.	
33.	Pieter R. de Jong.	b.d.	Frederic J. Koochorn.	n.
34.	Hoek D. Schellinga.	n.	Frederic J. Koochorn.	n.
35.	Everhardus C. Bakker.	n.	Grietje S. de Roos.	n.
36.	Leenwa van Giffen.	n.	II. 2. Elisabetha R. Wijkstrands.	n.
37.	Koenig J. van Koochorn.	b.	III. 3. Joh. P. Tjebbes.	n.
38.	Tjebke G. Koochorn.	n.	Geertje R. Dijkstra.	b. o. g.
39.	Anke R. Loozema.	b. n.	Elisette R. Loozema.	n.
40. X	Hermanus S. de Roos.	n.	Jouwke H. de Jong.	
41.	Jakob M. Loozema.	b. o. p.	III. Duske J. Fortuin.	b. n.
42.	Simone L. Koochorn.	b.	Riscke R. Wijkstrands.	b. n. te.
43. III. 1.	Simon J. de Vries.	b. d. o.		
44. X	Kornelis J. Kivi.	n.		
45.	Petrus M. Muckij.	b. n.		
46.	Simon H. de Jong.	b. n.		
47.	Christoffel J. Fortuin.	b. n.		
48. III. 2.	Sibbe J. Fortuin.	b. n.		
49.	Jan. Stok van Muckij.	b. n.		
50.	Simon van Giffen.	b. o. b.		
51. III. 3.	Kornelis J. Fortuin.	b. n.		

a. 97. Getal kinderen tusschen 5 en 12 jaren in de plaats
vroonachtig.

b. 22. Getal leerlingen boven de 12 jaren.

c. 0. Getal leerlingen beneden de 5 jaren oud.

d. 31. Getal leerlingen uit de armen kinderen.

e. 5. Getal armen kinderen tusschen 5 en 12 jaren die
niet tot school gaan.

f. 0. Getal kinderen van minvermogenende ouders, die naar bedeld
worden tusschen 5 en 12 jaren niet tot school gaande.

g. 0. Getal leerlingen uit andere plaatsen.

h. 7. Getal kinderen welke het lager onderwijs hebben ver-
laten.

i. 0. Getal kinderen die naar een andere school zijn overgegaan.

k. 0. Getal kinderen van niet gevaarorden.

l.	36	Jongens in den Zomer	} Middel getal kinderen
	35	" " Winter	
	21	Misjes " " Zomer	
	32	" " Winter	

m. Ja. Wordt hier avond school gehouden?

n. 56. Getal kinderen welke de dag en avond school bezocht
hebben.

o. 12. Getal kinderen die alleen de avond school bezocht
hebben.

532. Getal Inwoners, in de plaats.

Leerboeken en verdere leermiddelen in de

1ste Klasse.	2de Klasse.	3de Klasse
Leermiddelen. 1. Tafel der Eenheden. 2. Kleine cuben. 3. Groot cuben. 4. Letterhoofjes. 5. Maten en gewigten. 6. Rad en Schuiflijsten. 7. Taaltafels op groot Medikan. 8. Twee zwarte borden. 9. Een bord voor de vormleer.	Leermiddelen. 1. Tafel der Eenheden. 2. Maten en gewigten (N.B. Dorelsta als in de 1 kl.) 3. Twee zwarte borden. 4. Een groot rangbord. 5. Letterhoofjes. 6. Een vierkant bord om er fout opstellen of taal oefening op te schrijven.	Leermiddelen. 1. Dorelsta als in de II. Klasse gebruikt werden. 2. Meerder landkaarten. 3. Land en afgesneden Land schuifjes.
Leerboeken. 1. Oefeningen op de tabel der Eenheden door Johnson. 2. Oefening met den grooten Cuben. 3. Oefening in de vormleer. 4. Boek der moeders van Diderot.	Verstandsoefeningen. 1. Duitche kinder vriend van Willemson 1 en 2 stukje. 2. Eerste beginselen der Natuurkunde door Wilkens 3 st.	Verstandsoefeningen. 1. Eerste beginselen der Natuurkunde door Wilkens 3 stukjes. 2. Duitche kinder vriend van Willemson 2^e stukje.
Leerboekjes. 1. Spelen d' ondoervis van Kienwold n° 2, 3, 4. 2. Geschiedenis van een kind over zinnen vader en moeder. 3. Tots van God voor een kind van 5 of 6 jaren beide van Kienwold. 4. Eerste leesboekjes van Visser voor bekind door Amersfoort. 5. Kleine kinder vriend van Hammingen Bosch.	Taalkunde. 1. Rede kundig ontleiden van Homkes.	Taalkunde. 1. Rede kundig ontleiden van Homkes. 2. Kleine Weilandts spraakkunst, met traksel.
	Bijbel en Geschiedenis. 1. J. van Dobben.	Bijbel en Geschiedenis. 1. Leven van Jesus van Adriani door de Maatschappij uitgeg.
	Natuurkunde. 1. 2^e stukje Duitche kinder vriend van Willemson.	Natuurkunde. 1. De 32 lessen.
	Rekenen. 1. Breints 2^e stukje. 2. Breints 3^e stukje. 3. Breints 4^e stukje. 4. Lucas Oling 1 en 2 stukje.	Natuurkunde. 1. J. Reus natuurk. schoolboek.
	Langkunst. 1. 1ste en 2de bewaaktal rangstukjes van Dappert. 2. De medikale vriend der jeugd 3 stukjes. 3. De muzikale huisvriend beide van Oudehof.	Aardrykskunde. 1. Prinsen met kaarten.
	Leerboeken. 1. Vader Jakob en zijn kind. 2. Verhelling van Funke. 3. Geschiedenis van Jozef. 4. Duitche kinder vriend 1 en 2 stukje. 5. Jan van Dobben. Bijb.	Rekenkunst. 1. Breints 5^e stukje. 2. Lucas Oling 3 en 4de. 3. Baryma H. Gebr.
		Langkunst. 1. 1ste en 2de bewaaktal rangst. van Dappert. 2. Oudehof. 3 stukjes. 3. Oudehof. 3 groot stukjes.
		Leerboeken als boven.

Copie van de Algemeene Staat en opgave van
de school te Harwen gedurende het jaar 1842
ingeleverd voor den 31 Januari 1843 door J. H. Fockema

Jongens 1

Auke D. Schellinga

Tjertje - - - - -

Fryntje - - - - -

Doetje - - - - -

2^e Klasse Leerboden

1. Vanden Jakob en zijn kind

2. Vertelling van Fienke.

3. Geschiedenis van Jozef

4. Duitse kindersamenkomst van 2 stukke

5. Jan van Dobben Bijb.

Bijbelijke Geschiedenis

Leaven van Janus.

Meisjes

97 Kinderen tusschen 5 en 12 jaren
in de plaats woonachtig.

22 Leerlingen boven de 12 jaren

0 beneden de 5 jaren

37 Leerlingen uit de armen kinderen

5 armekinderen tusschen 5 en 12 jaar
die niet ter school gaaren

8 kinders van minvermogens
ouders die niet bedield worden

tusschen 5 en 12 jaar niet ter school
gaaren

0 getal leerlingen uit andere plaatsen.

7 kinden welke het lager onderwijs
hebben verlaten

0 getal kinden die naar een ander
school zijn overgegaan

0 getal kinden van niet gwensoerden

36 jongens van den zomer

35 " " " Winter

24 meisjes " " Zomer

32 " " " Winter

Ja. Wordt hier avondschool gehouden?

56 Getal kinderen welke de dagen avondschole

62 Getal kinderen | bevocht hebben
die allende avondschole bevocht
hebben

532 Getal Juvven
in de plaats

Toegang 26

nr 72012

1830 nr 139

N 150

Voor des Gossinus Kerkmeester
is in het Kantoor Handelopen, Anno
desfemeyt Sinech, Provincie Friesland
desf residentie Kanton, en in Regeneren
des heid van Getuygen, comparend
Meer Janob Anke Loosma erfgezet
woonachtig te Leeuwarden, Verkoper
des eenes, en de Meer Salling Bickens
dena, Burchen eestel. van eeste Heeren
woonachtig, in dezen Landelende als
crail Gevolmagtigde van Heeren Gede-
reende Staten van Friesland, bij
landsche aan deze Minne gaderende
Prokuratorie, gewagtekend, den eenen
denber achsten Hondend dertig, en
gesneend (tegens Kerkmeester)
wand, den denber Septembere
dend dertig, deel twaalf, folio hond
acht en zeventig, rechte case, geven han-
dende een blad zondel eenen
gen Voor rechte dertig, leute Verkoper
met dyt en dertig opienten een
acht Kents. - (onder staak) Verkoper
ges (en gereekend) Hubert
Zadant, Kooper des. andere zyde
veechte der Klavanden, over eene
elhandes de hebben aangeaan en
Slote, navolgend Koop Kontrakth. Wa-
by de der Kooper der Koop, en de
Mer in kwaliteit Voor rekening van
Provincie Friesland tot aanbrengen
een nieuwe School de Spanten, angema-

ge daar toe verleende autorisatie, door
Zyne Majesteit der Koning, by Hoogst.
besleefte besluit, Van den zesden October
achtien honderd negen en twintig, Nomm.
met honderd elf, in koop aannemend,
een gedeelte van een erf en buurgelagen
in Wyck B de Kruuse, e aeddaoffgatie.
Kende met Nommel vier en dertig, e wel
bepaaldelyk des lengte, Van Noot van de
dieft, ootsmeaards tot twintig ellen bin-
nen e met de ringmuur, - gerekend over
de volle breedte van dat erf. Streckende
Van Nommel drie en dertig tot Nommel
vyf en dertig. -

Dit fontraakt is aangejaan onder Noot
waarde, dat de Kooper in kwaliteit, daer
door geen eynlyk gezegde Koopschap
zal verschuldigd zyn. Doch in Trade daer
van geengagend e verspigh, om door ei-
gen rethoring, tusschen het overgedra-
gene gedeelte gronds, - e Verkoppers be-
houden gedeelte, - en alzoo tot afschering
Van dit fontraakt ander, by zondere eigen-
dommen, eene hante schutting de mol-
der maken van twee ellen hoogte, en
ommiddelyk daer achter eene hegge de
planten Van hagedron hout. -

Van Stonden daer de eigendom met het
genot, e ojs den eensten Januarij achtien
honderd een en dertig de lasten ojs den
Kooper over. -

Het onderschond Van Straat e, Wal is mit

Stukend

kenad
van)
Lootsma
Lootsma
Lootsma

Stijpend voor rekening van den Kooper, e
 dat der Schikking door masfalee reke
 ning van de fonthakanten. De samen
 Voor de koopasfing dan de Eegten van
 Eegstrake, wordt het Verkochte ge
 maandeerd op Veertig gulden. —

Waar dan ook. Sedus gedaan in
 Raads Raad van de Stavoren, den twende
 September achtien honderd Derzig is
 genwoordigheid van Pieter Fresling P.
 linc beambte, en Symen Bandido as
 beider beiden woonde in de Stavoren.
 als Verzachte Getuigen, welke neven
 de fonthakanten en ons, na Voorleze
 dezes en van de geannexeerde Prokura
 tie, deze hebben geseekend. —

1-60
 1-35
 1-21

2-16

J. A. Loofting

J. P. Houtman

P. Th. Houtman

S. van B. De Ruijter

Verkoop

Geregistreerd te Balnearum den
 Lestunden September achtien honderd
 dertig Over Lestun folio honderd verso
 casu Lest en Joven honderd een blad een
 eenrooy ontrangen voor Eegt een gulden
 Lestig Lest bedragende met vyf en dertig opentien twee gulden
 Lestien Lest. De ontranger. —

Waar

1-80
1-17 1/2
1-16 1/2
1-08

Gegeven te Bolsward den 11den September
Achtien honderd vierzig den Maalt selve
honderd achten gesontig lents laste seven
hondende een stad zonder Enray ontvangeren voor
tegt tachtig lents bedragende met vyftien vierzig
oprenten een gulden acht lents.

Gegeven

De Ontvanger

J. P. Haplerma

Kuon